

Oświęcim, 26.09.2024

Odpowiedź Towarzystwa na rzecz Ziemi na uwagi katowickiej RDOŚ zawarte w stanowisku opublikowanym w artykule na stronie <https://www.teraz-srodowisko.pl/aktualnosci/otwarty-system-chlodzenia-inwestycja-PGE-przrodnicy-rdos-nie-powinna-uzgodnic-realizacji-15576.html>.

Ad. 1

Zgodnie z przekazaną inwentaryzacją przyrodniczą z uwagi na wielkość Zb. Rybnickiego i brak możliwości wykonania miarodajnych elektropołów do rozpoznania zbiornika wykorzystano wszelkie dane literaturowe oraz informacje pochodzące z wywiadu z przedstawicielami PZW (członkowie zarządów lokalnych okręgów). W naszej ocenie raport został sporządzony prawidłowo, a autorzy posiadają odpowiednią wiedzę ekspercką i doświadczenie w przeprowadzaniu tego rodzaju inwentaryzacji.

Ktokolwiek kto miał kiedykolwiek do czynienia z monitoringiem ichtiofauny wie, że badania na jeziorach i zbiornikach zaporowych przeprowadza się za pomocą odłowów sieciowych zestawami badawczymi tzw. zestawami nordyckimi. Zestawy nordyckie dzielą się na pelagiczne i denne, a ich ilość zależy od powierzchni zbiornika. Odłow prowadzi się w dzień i w nocy przez ściśle określoną w metodyce liczbę godzin. Stwierdzenie o ewentualnej możliwości zastosowania elektropołów na zbiorniku zaporowym świadczy o tym, że RDOŚ oraz autorzy raportu nie rozumieją o czym piszą.

Ad. 2

Zgodnie z przekazaną dokumentacją inwestycji do oceny składu gatunkowego oraz zagęszczenia ryb przeprowadzono badania rzeki Rudy. W grudniu 2019 r. wykonano jednokrotne elektropoły ryb. Długość odławianego odcinka oscylowała wokół dziesięciokrotności szerokości cieku, odłow prowadzono na całej szerokości cieku. Elektropoły dokonano zgodnie z obowiązującą normą europejską (European Standard EN 14011: 2003) i polską - PN-ER 14011 – (Polski Komitet Normalizacyjny 2006) oraz zaleceniami Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (Makomaska-Juchiewicz i Baran 2012) jak to wskazano w inwentaryzacji. Do określenia składu gatunkowego rzeki Rudy, jak i pozostałych cieków w obrębie inwestycji, posłużono się również danymi literaturowymi oraz niepublikowanymi badaniami autora. W oparciu o powyższe można uznać, że rozpoznano rzekę Rudę pod względem ichtiologicznym. Na uwadze, należy mieć również, to że rzeka Ruda od wielu lat jest silnie przekształcona i zanieczyszczona, co w sposób istotny wpływa niekorzystnie na skład i ilość występujących w niej ryb.

RDOŚ oraz autorzy raportu oś mija się z prawdą pisząc, że łowili wg w/w wytycznych, gdyż odłow przeprowadzili 15 grudnia 2019 r. a cytowany przez nich Przewodnik zaleca co następuje (patrz skan z PMS poniżej).

Zalecane terminy elektropołowów ryb dla indeksu EFI+ to okres późnego lata i wczesnej jesieni (EFI+ CONSORTIUM 2009). Wybór ten jest podyktowany niskimi stanami wody zwiększającymi efektywność połowu zwłaszcza ryb/narybku o niewielkich rozmiarach ciała, co pozytywnie wpływa na wiarygodność oceny stanu badanych populacji ryb. Rzeczywistym czynnikiem ograniczającym stosowalność metody elektropołowów jest temperatura wody, która nie może być niższa niż 5°C (Polska Norma PN-EN 14011, 2006), co pozwala, w przypadku gatunków ryb charakteryzujących się nietypowym cyklem życiowym, na optymalne dopasowanie terminów monitoringu.

Państwowy Monitoring Ichtyofauny prowadzony od 2011 przez Instytut Rybactwa Śródlądowego (IRŚ) na zlecenie GIOŚ narzuca obligatoryjnie termin odłowów monitoringowych od 15 sierpnia do 30 października. Oznacza to, że **odłowy przeprowadzone w połowie grudnia, w zimowych warunkach są całkowicie niewiarygodne, gdyż w tym czasie ryby nie zajmują charakterystycznych stanowisk w rzece, a najczęściej koncentrują się na zimowiskach lub podjęły migrację na zimowiska.** Przedstawione wyniki odłowów są więc nieprzydatne dla stwierdzenia stanu ichtiofauny rzeki Ruda i uznania, że rozpoznano rzekę Rudę pod względem ichtiologicznym.

Ad.3.

Z przekazanej dokumentacji wynika, że obiekt użytkuje Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Katowicach. Z uwagi na powyższe w dniu 6.12.2019 r., wydał zgodę na przeprowadzenie odłowów (znak pisma: L.dz.: GRW/7608/2019). Z przekazanych danych wynika, że w rzece Rudzie brak jest chronionych gatunków ryb i minogów. RDOŚ wydaje decyzję na odłów gatunków chronionych. W sytuacji połowu gatunków niepodlegających ochronie nie jest wymagana zgoda RDOŚ.

Na tego typu badania nie wystarczy zgoda od użytkownika rybackiego, ale również wymagane jest zezwolenie Marszałka Województwa na odłowy ryb poniżej wymiarów ochronnych, w okresie ochronnym i w pobliżu urządzeń hydrotechnicznych (tzw. odstępstwa od zakazów – art. 17 ust. 1 ustawy o rybactwie śródlądowym), a ponadto - w przypadku odłowów gatunków chronionych - osobna zgoda z RDOŚ/GDOŚ (art. 56 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie przyrody). Prowadzenie odłowów bez wymaganych decyzji Marszałka (i RDOŚ/GDOŚ w przypadku gatunków chronionych) stanowi wykroczenie z art. 27b ust. 1 pkt 1 ustawy o rybactwie śródlądowym oraz z art. 131 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody. Autorzy napisali, że posiadali jedynie zgodę użytkownika rybackiego co sugeruje, że mogli nie posiadać niezbędnych zezwoleń urzędowych. Zadziwiające jest zatem dlaczego w polemice, RDOŚ do kwestii pozwolenia marszałka w ogóle się nie odniósł.

Ad.4

Autorzy raportu w celu określenia stanu ichtiofauny w analizowanych ciekach i Zbiorniku Rybnickim oprócz wspomnianych powyżej elektropołowów korzystali z dostępnych danych literaturowych oraz własnych niepublikowanych badań. Wykorzystano też informacje pochodzące z wywiadu z przedstawicielami PZW (członkowie zarządów lokalnych okręgów). Opracowania, z których korzystali autorzy inwentaryzacji, pochodzą z lat 2000, 2005 oraz 2017 roku. Obejmują również wcześniejszy okres. Zarówno te wcześniejsze, jak i najnowsze dane nie wskazują, aby w ciekach obszaru objętego inwestycją występowały chronione gatunki ryb i minogów.

Autorzy w rozdziale Wyniki podpierają się (cytują) prace Kotusza i wsp. (2000) oraz Kuszierz z 2005 (patrz skan poniżej).

Rybnik. Wykaz gatunków występujących w Rudzie i niektórych jej dopływach zilustrowano w poniższej tabeli. Dane pochodzą z opracowań Kotusza i wsp. (2000), Kusznera i wsp. (2005), waloryzacji przyrodniczej miasta Rybnika (2017) oraz niepublikowanych badań autora. Z

Po pierwsze, wyniki badań ichtiofaunistycznych sprzed 24 i 19 lat są nieaktualne i nie mają już żadnego znaczenia. Mogą służyć jedynie jako dane porównawcze (archiwalne). W Państwowym Monitoringu rzek i jezior częstotliwość badań wyznaczono na 3 lata (max. 5 lat). Wobec powyższego dane z tych publikacji nie mogą być brane pod uwagę przy podejmowaniu jakichkolwiek decyzji.

Po drugie, Autorzy nie umieścili w spisie literatury cytowanych publikacji, i w związku z tym nie można zweryfikować ich stwierdzeń.

Po trzecie, autorzy raportu nie mogli ocenić stanu ichtiofauny zbiornika rybnickiego w oparciu o wywiady z przedstawicielami PZW. Przede wszystkim mogli skorzystać z rejestrów połowowych PZW, i w dodatku wyłącznie jako informacja uzupełniająca do wykonanych odłowów sieciowych zestawami badawczymi tzw. zestawami nordyckimi.

Ad. 5.

Planowana inwestycja ma na celu modernizację mocy wytwórczych funkcjonującej Elektrowni, a także budowę nowego bloku gazowego, który zastąpi powoli wygaszane bloki węglowe. Oznacza to, że przedsięwzięcie nie doprowadzi do zwiększenia oddziaływań i powinno zmniejszyć te istniejące m.in. z uwagi na mniejszy pobór wody, skalę jej podgrzewania i obiegu.

Planowana inwestycja mimo, że potencjalnie może zastąpić część istniejących jednostek węglowych jest nowym przedsięwzięciem i co za tym idzie wymagającym przeprowadzenia procedury oceny oddziaływania na środowisko. Częścią tej procedury jest prawny wymóg dokonania analizy wariantowej przedsięwzięcia, której efektem może być wybranie innego racjonalnego rozwiązania mniej szkodliwego dla środowiska. Takim rozwiązaniem mogło być wykonanie nowego systemu zamkniętego a nie utrzymywanie archaicznego otwartego obiegu chłodzącego, który będzie pobierał kilkadziesiąt razy więcej wody. Niezależnie od powyższego warto podkreślić, że celem raportu nie jest porównywanie nowego przedsięwzięcia z poprzednimi rozwiązaniami (w tym przypadku nieudane skoro pominięto kwestię zasysania młodocianych form ryb przez systemy chłodzące) tylko ocena jego oddziaływania na środowisko.

Ad. 6

Rzeka Ruda należy do grupy najbardziej zdegradowanych i zanieczyszczonych cieków analizowanego obszaru. Wyniki badań analizowane w raporcie wskazują, że jakość wody rzeki Rudy jest niska lub bardzo niska. Stan ten wpływa na ichtiofaunę akwenu, w ramach której nie stwierdzono chronionych gatunków ryb. Stan rzeki wpływa również na brak ryb w niektórych fragmentach cieku. Obecność ryb obserwowana jest dopiero bezpośrednio powyżej i poniżej zbiornika zaporowego. Co ważne celem utworzenia Zbiornika Rybnickiego było dostarczenie wody chłodniczej do elektrowni i nie jest on akwensem naturalnym. Zatem skład gatunkowy ryb ukształtował na skutek szybkiego wyparcia gatunków reofilnych przez limnofilne oraz pochodzących z celowych zarybień.

Jeszcze raz powtarzamy skład gatunkowy rzeki Ruda, zbiornika rybnickiego, a także jej dopływów nie został ustalony na potrzeby raportu ooś, zatem nie było możliwości ustalenia czy występują w tym rejonie gatunki chronione czy też nie. Natomiast zgadza się, że zbiornik został utworzony na potrzeby elektrowni i ustąpiły gatunki reofilne. To nie zwalania jednak z obowiązku prawidłowego

przeprowadzenia inwentaryzacji ichtiologicznej w tym uwzględniającej również odcinek rzeki powyżej zbiornika. Fakt, że zbiornik i rzeka Ruda są „uważane” za zdegradowane i zanieczyszczone, nie daje nikomu prawa, by zaniedbywać ich stan ekologiczny i nie podejmować działań na rzecz jego poprawy. Takie powinny być i są oficjalne cele środowiskowe – POPRAWA STANU EKOLOGICZNEGO WÓD. To, że dany akwen jest zdegradowany nie oznacza, że można go ciągle niszczyć i zanieczyszczać. Wręcz przeciwnie, powinno się zrobić wszystko aby poprawić stan jego środowiska.

Ad.7

7

Analizując wpływ systemu chłodniczego na ichtiofaunę (instalacja do pobierania zimnej wody), RDOŚ w Katowicach, w trakcie procedowania inwestycji, wystąpił do inwestora z pytaniem o zabezpieczenie tego systemu przed dostawaniem się i uwięzieniem w nim ryb. W uzupełnieniu inwestor wskazał, że w obrębie ujęcia wody chłodzącej z kanału zimnej wody Zbiornika Rybnik przewiduje się zastosowanie (w okresie eksploatacji bloku) systemów odstrasżających, tj. kurtyny powietrzne (bąbelkowe) i/lub bariery ze zmiennego pola elektrycznego. RDOŚ nałożył warunek realizacji zamierzenia mający na celu ochronę zwierząt, polegający na zastosowaniu w obrębie ujęcia wody chłodzącej z kanału zimnej wody Zbiornika Rybnik powyższych systemów odstrasżających zwierzęta w szczególności ryb.

Proponowane przez inwestora rozwiązania techniczne mające na celu odstraszenie ryb od rejonu ujęcia wody mogą okazać się skuteczne jedynie w przypadku ryb dużych, mobilnych. Kurtyny powietrzne i bariery elektryczne nie działają jednak na stadia larwalne ryb, które unoszone są biernie w toni wodnej i w nurcie wody. Stadia larwalne i wczesnonarybkowe ze względu na swoje rozmiary (kilka – kilkanaście mm) nie są wrażliwe na pole elektryczne. Nie odstrasżają ich też kurtyny powietrzne, gdyż nie są w stanie aktywnie pływać, a więc uciec. Konkludując, proponowane bariery elektryczne i behawioralne nie zabezpieczą instalacji chłodniczych przed dostawaniem się do nich larw i narybku ryb. Nie znając dokładnego składu ichtiofauny zbiornika nie jesteśmy w stanie przewidzieć kiedy, ile i jakie gatunki mogą dostawać się do systemów chłodzących.